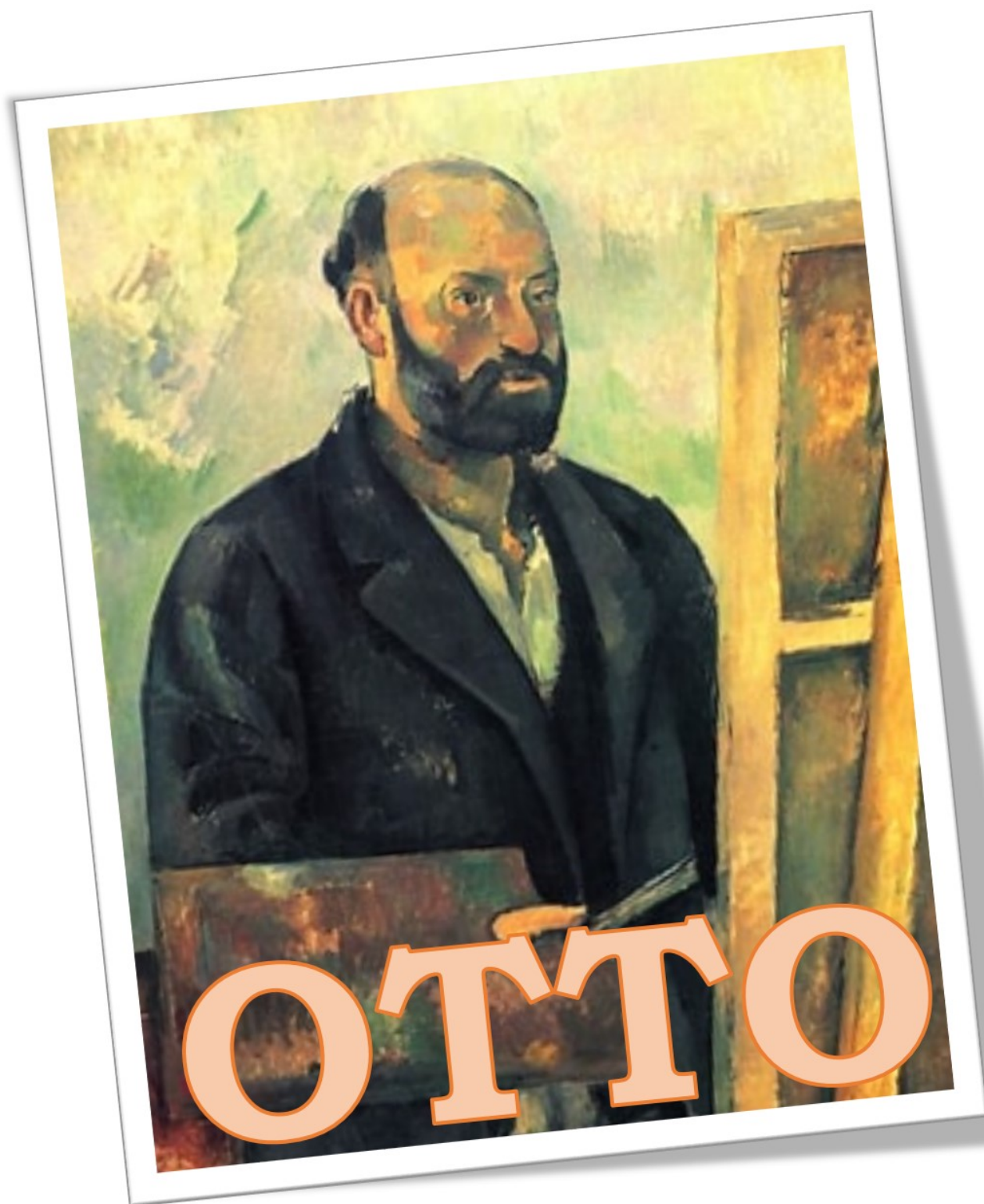

Miroslav Pelikan

príča o živote slíkará

Otto

Ivan Ferin, zvani Otto, dugo je živio, u reklo bi se, ravnomjerno raspoređenim etapama niza decenija svoga života, mijenjajući mjesta rada i življenja diljem države, najprije educirajući mlade generacije u različitim školama, da bi se na kraju radnog vijeka ipak domogao mjesta profesora na Akademiji likovnih umjetnosti u glavnom gradu.

Čim je diplomirao na Visokoj umjetničkoj školi, oženio se s Marijom, prvom i jedinom ljubavi, kako je često, ne baš pjesnički izricao.

Njihova bračna zajednica u cijelosti se uklapala u građanske sredine, nisu privlačili bilo kakvu pozornost svojim ponašanjem, više nečujni no čujni, odgajali su svoju jedinu kćer Marinu, te se svakih nekoliko godina selili u nešto veći provincijski grad.

Otto je uz svakodnevne obaveze u školi, redovito, gotovo polovicu dana, provodio u iznajmljenim prostorima, koji su mu, iako često skućeni i nepodesni, ipak korisno poslužili kao atelijeri, u kojima je grčevito, ali i nesputano, mukotrpni radio na formiranju vlastitog likovnog rukopisa.

Rad na započetim ciklusima prekidaao je samo kada bi dobio narudžbu, bilo za portret lokalnog tvorničara ili njegove nakitom prekrivene žene ili kada bi morao, onako umjetnički, urediti dio školskog prostora u prigodi proslava.

Otto nije bio nimalo zadovoljan ostvarenim dosezima iako mu se činilo da pojedini crteži ponešto i obećavaju, no s uljima nije niti naznačio temeljnu ideju na platnu,

U tom istom razdoblju načinio je i nekoliko grafika u dubokom tisku, većinom s motivima pejzaža iz okolice.

Tvorničar Lemaus bio je istinski sretan kada je prvu put ugledao dovršeni portret supruge, izrađen u velikom formatu.

Naime, Otto je one posve prirodne nedostatke na licu i tijelu sredovječne žene pomalo sakrio, umanjio i pred Lemausom otkrio, možda žuđeni lik.

Lemaus ga je uskoro upoznao s nekoliko svojih kolega koji su po izrečenoj preporuci, naručili pojedinačne i grupne, obiteljske portrete kod Otta.

Otto je u tim situacijama morao moliti od direktora škole slobodne dane, na što mu je ovaj sa širokim osmijehom odgovarao.

-Koliko god trebate, dragi Otto, ako dopuštate da vas tako zovem.

U idućim mjesecima Otto se koncentrirao na portrete tvorničara i njihovih, često brojnih obitelji, izrađujući velike uljane slike, opremajući ih teškim, impozantnim okvirima. S ponekim od tih portreta, Otto je bio donekle zadovoljan jer na njima je postigao pravu mjeru, naime, mislio kako je na nekim slikama ipak uspješnije spojio u jedno, prirodni, stvarni izgled i onaj portretni, željeni izgled modela od strane naručitelja.

Kako bi mu se dodatno odužio, plus dobra novčana nadoknada, Lemaus je organizirao izložbu Ottovih portreta u prestižnoj Nacionalnoj galeriji u glavnom gradu, u dobrom jesenskom terminu. Lemaus je pomišljao kako bi dobar odjek ove izložbe bio dovoljan da se Ottu otvore vrata Akademije likovnih umjetnosti, znajući koliko to Otto želi.

Nekako s otvaranjem izložbe portreta u Nacionalnoj galeriji, Otto je pronašao i stan u koji bi se uselila njegova malobrojna obitelj ako uspije prijeći na Akademiju.

Istodobno, u vrijeme opsežnih priprema za izložbu portreta Otto je dobio poziv od kolege Feliksa da izloži u njegovoj galeriji Krug, dio ciklus pejzaža u ulju na kojima tako dugo i odano radi.

Isprva se Otto malo dvoumio, no dobro, i galerija Krug nalazi se u glavnom gradu, iako je na periferiji, pa dobro, rijetko se

dešava ali može proći, jedan autor u isto vrijeme izlaže na dvije samostalne izložbe.

Otto je razmišljao kako s pravom očekuje sasvim solidne rezultate izložbe portreta, dok o pejzažima nije mnogo mislio, ta je izložba više za dušu.

Otvaranje u Nacionalnoj galeriji privuklo je mnogo posjetitelja, od tvorničara, preko umjetnika i kritičara do radoznale publike.

Već idućeg dana u jutarnjem izdanju Gradskih novina, najugledniji kritičar Maks T. anatomski precizno razlagao je otrovne misli o grozotama izloženih portreta. Nešto kasnije i u drugim tiskovinama pojavili su se slični napisi većinom negativno intonirani.

Jedino je Nezavisni tjednik objavio kratki osvrt iz pera K. Bukača o zanimljivoj izložbi pejzaža u galeriji Krug, uz opasku kako je to ipak samo jedan skromniji rezultat za onoga tko očekuje da uđe među predavače na Akademiji likovnih umjetnosti.

Čak su i tvorničari bili zgranuti volumenom negativnih kritika. Pokušali su preko svojih veza i dobro plaćenih tekstova u istim novinama i ponešto dobro objaviti o slikama Otta Ferina, pa nisu valjda oni toliko ružni i ogavni.

No ukupni se dojam nije mogao popraviti. Izložba portreta Otta Ferina proglašena je gotovo jednoglasno, najgorom izložbom desetljeća.

Otto se vratio sa svojom tužnom obitelji u mali grad na jugu, snužden, bez ikakve umjetničke perspektive.

Otto se u idućim mjesecima, pa zapravo, točnije godinama, zatvorio gotovo hermetički u atelijer, mučeći se i hrvajući sa svojim nijemim pejzažima.

Zahvaljujući honorarima od prije, njegova je obitelj nastavila s pristojnim i ugodnim ali tihim životom. Otto više nije dobio niti jednu narudžbu za izradu portreta.

Otto i njegova obitelj sjajno su bili uklopljeni u svakodnevnu satnicu, on je uobičajeno prijepodne provodio u školi, popodneva i večeri u atelijeru i tako svaki dan, bez promjene. Bilo je i nekih poziva za izlaganje ciklusa pejzaža no Otto ih je sve otklanjao, ne, ne, još nije vrijeme, hvala.

Nekako, posve iznenada došao je i veliki rat, okupacija, strana vojska, odjeci krvavih bitaka u daljini, kolone ustrašenih lica kako bauljaju gradom u potrazi za hranom i skloništem.

Otto se nije dao smesti. Redovno je bez iznimke obavljao svoju nastavničku obavezu prijepodne, dok je svako poslijepodne bio u atelijeru.

Volio je slikati uz otvorene prozore, pa i zimi, no čim bi začuo udaljeni tutanj, žurno bi ih zatvarao i iznova zaranjao u magične labirinte zavodljivih pejzaža.

Gotovo neopazice Marina je izrasla u lijepu, povučenu djevojku, majka se pobrinulo za njezino otmjeno ponašanje. Otto se iskreno čudio tako brzom protoku vremena, djeteta je nestalo a pred njim je djevojka, dok se on i dalje hrve s pejzažima, koji su svakim danom u atelijeru sve dalje od njega, on ih sve teže prepoznaje, zapravo, pejzaži su sada za njega potpuna nepoznanica, no, od njih se sada ne može odvojiti, ne može ih od svoga kista otkinuti, oni su srasli dio njegova tijela.

Jednog, tihog, mračnog dana saznao je, rat je gotov. Rekao je ;-Dobro. i opet se vratio u atelijer, u čisti prostor iza zatvorenih prozora.

Odmah po svršetku rata, Marina je otišla na studij u glavni grad. Stanovati će kod majčine rođakinje, kod nje će se i hraniti, a i fakultet je srećom blizu.

No, ono što se tada dogodilo Ottu, nikada do kraja nije razjašnjeno. Naime, Otto je dobio godišnju državnu stipendiju, za boravak u Londonu, u pravom slikarskom atelijeru.

Obitelj se razdvojila. Otto je oputovao, donekle zbunjen, zašto baš on?, dakle u London, supruga mu je ostala u malom gradu na jugu a kćer je započela studij u glavnom gradu. Otto se veoma brzo prilagodio novom životu. London mu je, osjećao je, izvanredno odgovarao, od klime pa do šutljivih ljudi. Umjesto škole prijedpodneva je provodio u zadržavajućim galerijama i muzejima dok bi popodne slikao u dodijeljenom mu atelijeru.

U sklopu velikog atelijera nalazio se i jednosobni, skromno namješteni stan, za njega posve dovoljan.

Redovito je obilazio knjižare s nizovima knjiga posvećenih umjetnosti, poneku, jeftiniju, znao bi i kupiti.

Uskoro je upoznao i Dagmar, švedsku kiparicu koja je stanovala i radila u atelijeru do njegovog.

Kada ju je upoznao, Otto se samo nasmijao, Dagmar je bila zgodna crnka, nimalo plava, kako mi već zamišljamo Šveđanke.

Dagmar je bila vrlo neposredna, bez imalo ustručavanja komentirala je Ottove slike, uglavnom ga je ocrnjivala, gore nego Maks T.

Nekako mu je takvo njezino ponašanje sve više išlo na živce, no posve se zbunio, kada je shvatio da mu se dopadaju njezine geste, boja glasa.

Uvažio je djelomice njezine savjete, uspio se opustiti i kao da je grča u rukama i tijelu nestalo.

Dagmar se uglavnom bavila drvom, tesala ga je neprestano, proizvodeći nejasne oblike. Otto nije komentirao njezine radove, oni mu se jednostavno nisu sviđali, ali Dagmar, Dagmar mu se opako dopadala, opasno ga je privlačila. Počeli su sve više vremena, bez posebnog dogovaranja, provoditi zajedno, istražujući udaljene galerije, proučavali izložke. Uglavnom je Dagmar komentirala viđeno, Otto je većinom šutio i gledao u njezine zacakljane oči.

Tada ju je, u jednoj takvoj prigodi, kratko poljubio, tek samo dodirnuo po usnama. Ona je za trenutak ostala začuđena a zatim mu uzvratila jače i strasnije.

Otto je te noći, u njezinom atelijeru dugo i činilo mu se neuspješno, razmišljao, on ima obitelj i četrdeset i četiri godine, dok je ona slobodna u trideset i drugoj godini i vraški je lijepa, a on, nikada nije osjećao ovakvu uzbuđenost, razdraženost u njezinom zagrljaju.

Ottu je ta londonska godina proletjela poput vihora, ostavljajući ga omamljenog i sretnog. Pred kraj boravka dovršio je portret Dagmar kako sjedi u zelenom naslonjaču. Dagmar nije bila oduševljena slikom i nije je htjela uzeti.

-Ružna sam, to nisam ja. Otto, to je Dagmar kako je ti vidiš, zaljubljena budalo.

Otto je samo odmahnuo rukom jer znao više nego dobro, ovaj je portret zaista dobar, uravnotežen, jasan, dubok.

Rastali su se nekako suzdržano, istina izmijenili su adrese, ali bez obeveze kontakta.

Otto je pospremio svoje umrtvljene pejzaže i živi portret pa se vratio u domovinu, poput osušenog lista na vjetru.

I kćer i supruga nisu krili svoju sreću što se Otto napokon vratio dok je on vješto krio svoje potisnute osjećaje, naslućujući kretanju svoga srca u stopu s Dagmar.

Ubrzo se sasvim vratio u mirnu svakodnevnicu , prijedodne škola, popodne i večer, atelijer. Znao je danima detaljno promatrati londonske radove, sve dok ih nije sve zajedno zamotao i pospremio u kut atelijera.

Ne, nije posve gurnuo u kut drage motive, iznova ih je začeo slikati, sjećajući se pojedinih engleskih krajobraza. Ponegdje bi umetnuo malu žensku figuru u sjenovitom dijelu parka. Za nekoliko mjeseci načinio je tridesetak slika, uglavnom srednjih formata u ulju i zamolio Feliksa, ako ih može izložiti u galeriji Krug.

Izložba Engleskih krajobraza izazvala je uglavnom vrlo dobre dojmove, kritike su ponegdje tiho veličale neobuzdani talent Otta Ferina dok su opet druge upozoravale, nedvosmisleno, na zastrašujući utjecaj strane umjetničke prakse.

U vremenima koja su se dovukla Otto nije kontaktirao, niti se susreo s Dagmar, dapače, nikada nije čuo i jednu riječ o njoj, ali isto tako, nikada nije zaboravio na vrijeme nježne ljubavi u londonskim atelijerima.

Ustrajno je nastavljao slikati, sada odabrane pejzaže iz okolice, i dalje ih promatrajući londonskim iskustvom, pogledom iz njihovih atelijera.

Otto se u međuvremenu preselio u glavni grad, no ALU je bila još uvijek daleko, priznavali su mu kvalitetu ali ona nije bila dovoljna za profesoru na Akademiji.

Otto je mnogo slikao, redovno izlagao, dosta je i prodavao, pa se odlučio prijeći u samostalne umjetnike, doista je mogao živjeti od svoga slikarstva.

Kritika ga je cijnila no publika ga je neizmjereno voljela.

Već je imao šezdeset godina kada je ALU raspisala novi natječaj za profesore, uz uvjet da svaki kandidat donese pred komisiju samo jedan, neizlagani rad.

Otto se prijavio i uzeo sa sobom portret Dagmar.

Otto je ušao, stavio portret na štafelaj, sjeo na ponuđeni stolac, te sporo i tiho rekao.

-To je portret Dagmar, nastao prije petnaestak godina. Nakon onih portreta, načinio sam još samo ovaj.

Već idućeg dana, Otto je imenovan novim profesorom na ALU.

Umjesto škole, ALU prijepodne, popodne i navečer atelijer u Strmoj ulici i sve tako daniima do sedamdesete godine. Ostao je i dalje vjeran pejzažima s tajanstvenim likom, jedva pokatkad vidljivim.

Obitelj je vrlo ugodno živjela, kćer se uglavnom bavila prodajom Ottovih slika, dok se Ottova žena bavila kućanstvom i unucima.

Negdje na kraju svibnja Otto je dobio pismo s Islanda.

"Vidjela sam Tvoju parišku izložbu. Lijepo. Imam obitelj na Islandu. Dagmar"

Otto se nekako oporo nasmijao i bacio zgužvano pismo u koš.

On se sjećao samo sjajnih, crnih očiju švedske kiparice i njezinih živahnih gesti, drage melodije glasa. To je njegova Dagmar a ne ova osoba s Islanda.

Sve do kraja svog dugog života Otto je na svoje slike umetao ili kako bi on rekao, ugrađivao mali, nježni lik, sada posve zadovoljan proživljenim životom.

Miroslav Pelikan